

مسابقه خانوادگی برای ارتقای مطالعه

آشنایی با قانون اساسی کشور بود. منبع بیشتر سؤالات نیز دانش‌نامه‌ها بودند.

ابتدای امر استقبال زیادی از مسابقه نمی‌شد و تعداد کمی از دانش‌آموزان پاسخ سؤالات را در صندوق می‌انداختند. اما به تدریج استقبال زیاد شد و بازخوردهای خوبی از خانواده‌ها دریافت کردیم؛ به خصوص که ما جوایز و لوح‌های تقدیر را نه فقط برای دانش‌آموزان، بلکه برای خانواده‌ها نیز در نظر گرفته بودیم و در هر مسابقه جوایز را به قید قرعه به پنج خانواده که به سؤالات پاسخ صحیح داده بودند اهدا می‌کردیم. از سوی دیگر، برای اینکه همه به پاسخ‌های درست پی ببرند، جواب‌ها را هم‌زمان با مسابقه بعدی ارائه می‌دادیم.»

حاجی‌عزیزی در مورد دستاوردهای برگزاری این طرح گفت: «شاید بتوان گفت به ۸۰ درصد از اهدافمان رسیده‌ایم. شهر مریوان موقعیت خاصی دارد و شاید مطالعه در فعالیت روزانه بسیاری از خانواده‌ها جایی نداشته باشد، اما با مسابقه نسیم دانش، بسیاری از والدین اظهار کردند که به دلیل شرکت در این طرح، بعد از سال‌ها، دوباره به مطالعه و کتاب‌خوانی علاقه‌مند شده‌اند. همین موضوع در کنار تعامل بیشتر دانش‌آموزان با خانواده‌هایشان برای شرکت در مسابقه‌های فرهنگی، نشانگر تحقق نسبی اهداف طرح نسیم دانش است.»

«نسیم دانش» عنوان طرحی است که در دبستان پسرانه شاهد شهر مریوان برگزار می‌شود و هدف از آن افزایش مطالعه میان دانش‌آموزان و خانواده‌هاست. **صالح حاجی‌عزیزی**، مدیر این مدرسه، درباره طرح نسیم دانش که با اقبال خانواده‌ها مواجه شده، با رشد مدیریت مدرسه گفت‌وگو کرده است:

«میزان کم مطالعه در میان دانش‌آموزان و خانواده‌ها، یکی از دغدغه‌های مطرح در جامعه است. بر همین اساس، در مدرسه دنبال راه‌حلی بودیم تا اهدافی مانند بالابردن میانگین مطالعه، افزایش معلومات عمومی دانش‌آموزان و خانواده‌ها، ایجاد تعامل میان اعضای خانواده، مبادله اطلاعات میان خانواده‌ها، استفاده از فناوری‌های نوین و افزایش کتاب‌خوانی در میان اعضای خانواده محقق شود.»

این مدیر درباره جزئیات و نحوه اجرای طرح نسیم دانش گفت: «اوایل سال تحصیلی سؤالاتی را در زمینه‌های گوناگون با کمک معلمان طرح کردیم و به دانش‌آموزان دادیم تا جواب‌ها را در صندوق به نام صندوق مسابقه خانوادگی بیندازند. سؤالات در حوزه‌های گوناگونی مانند نکات علمی (هم‌راستا با درس‌ها)، رویدادهای اجتماعی روز، شناخت محیط زندگی، آشنایی با میراث فرهنگی و بومی و محلی، شناخت شخصیت‌های تأثیرگذار و حتی

صالح حاجی‌عزیزی

مدیر دبستان پسرانه شاهد مریوان
۲۶ سال سابقه خدمت در آموزش و پرورش
۲۰ سال سابقه مدیریت

زکات تجربه

|| سمانه آزاد ||

تمرین ریاضی در صبحگاه

محمدعلی کلانتری مدیری است که دغدغه آموزش همراه با سرگرمی و شادابی به دانش آموزان را دارد. به همین دلیل، مدت‌هاست از برنامه صبحگاه مدرسه برای آموزش برخی موضوعات مانند جدول ضرب همراه با سرگرمی و همچنین مهارت‌های اجتماعی استفاده می‌کند. کلانتری درباره این طرح به رشد مدیریت مدرسه توضیح داد:

«در محتویات آموزشی ما سرگرمی پیش‌بینی نشده است. بنابراین، یکی از وظایف مدیر، زمینه‌سازی برای آموزش همراه با سرگرمی و شادابی است. به خصوص که این موضوع بهترین سازوکار در آموزش دوره ابتدایی است. بر همین اساس، در زمینه آموزش برخی مفاهیم مانند جدول ضرب که معمولاً دانش آموزان سوم ابتدایی در آن مشکل دارند و گاه فراموش می‌کنند، برنامه‌ریزی کردم. به این ترتیب که جدول ضرب را با رنگ روی زمین مدرسه نوشتیم و در هر صبحگاه با بچه‌ها از طریق مجهول‌یابی تمرین کردیم. مثلاً یک نفر روی خانه عدد حاصل ضرب می‌ایستاد تا دیده نشود و دوستش باید عدد آن خانه را می‌گفت. در واقع نه فقط دانش آموزان کلاس سوم دبستان، بلکه بقیه دانش آموزان هم درگیر این بازی می‌شدند. علاوه بر این، بازی را با حرکات ریتمیک و ورزش هم تلفیق می‌کردیم تا بیشتر در یاد بچه‌ها بماند.»

حتی برای اینکه قدرت تجسم فضایی دانش آموزان را تقویت کنیم، در برنامه صبحگاه، با حرکات دست اشکال هندسی و انواع زاویه‌ها را تمرین می‌کردیم. موضوعات دیگری را هم در قالب همین بازی‌ها با دانش آموزان تمرین می‌کردیم. به این ترتیب، برنامه صبحگاه را به برنامه آموزش همراه با بازی تبدیل کردیم. البته این آموزش تنها به موضوعات درسی محدود نیست، بلکه مهارت‌های اجتماعی مانند برخورد با دوستان و غریبه‌ها را هم شامل می‌شود. این مدیر آن قدر با بچه‌ها مأنوس است که خود همپای دانش آموزان جدول ضرب تمرین می‌کند و البته طرح خود را به دیگر همکارانش نیز انتقال داده است تا آن‌ها نیز از تجربه‌های او استفاده کنند. او درباره نتایج استفاده از برنامه صبحگاه برای آموزش همراه با سرگرمی و شادی نیز معتقد است: «آموزش به خصوص در دوره ابتدایی باید متنوع و مبتکرانه باشد. بعد از مدتی که در صبحگاه از این برنامه استفاده کردیم، معلم سوم ابتدایی نتایج مفید آن را مشاهده کرد، به طوری که دانش آموزان در ضرب و تقسیم رشد چشم‌گیری داشتند و کمتر اشتباه می‌کردند. ما یقین داریم که آموزش عملی و همراه با سرگرمی، ماندگاری بیشتر و عمیق‌تری در ذهن دانش آموزان دارد.»

محمدعلی کلانتری

مدیر مجتمع امام علی (ع) ناحیه ۱ کرمان
دارای ۳۲ سال سابقه خدمت در آموزش و پرورش و بیش از ۱۵ سال سابقه مدیریت

زهرآ قدرتی

مدیر دبیرستان حضرت زینب(س)
منطقه نازلو ارومیه
دارای ۱۹ سال سابقه خدمت
در آموزش و پرورش و ۱۱ سال سابقه مدیریت

بهترین نوروز من

همه ما پیک شادی را به یاد می‌آوریم؛ تکلیفی که قرار بود ارتباط دانش‌آموز با درس‌های مدرسه را در تعطیلات سیزده روزه نوروز حفظ و دوری سیزده روزه آن‌ها از جو کلاس و مدرسه را جبران کند؛ گرچه بسیاری از دانش‌آموزان آن را در روز نخست تمام می‌کردند تا بقیه نوروز را با خیالی آسوده طی کنند و برخی هم آن را به روز آخر موکول می‌کردند. با حذف نوع متمرکز پیک شادی و سپردن تولید تکالیف نوروزی به مدارس و مناطق، شاهد ابتکارات جالبی در تعیین تکالیف نوروزی بودیم. مانند طرح **زهرآ قدرتی** که در مدت مدیریت خود در مدرسه راهنمایی **مرضیه** در منطقه **نازلو ارومیه**، با ارائه طرح «بهترین نوروز من» انجام تکالیف نوروزی را برای دانش‌آموزان روستایی مدرسه شیرین کرد. جزئیات این طرح را از زبان خودش می‌خوانیم:

«پیک‌های نوروزی که تکالیف تعطیلات عید محسوب می‌شد، مورد علاقه دانش‌آموزان نبود. از سوی دیگر، برای همه دانش‌آموزان تکلیفی یکسان تعیین می‌شد. به همین دلیل، در مدرسه راهنمایی مرضیه سعی کردیم تکالیف متفاوتی را برای بچه‌ها پیش‌بینی کنیم که هم متناسب با امکانات منطقه باشد و هم دانش‌آموزان از انجام آن لذت ببرند. به این منظور، با هم‌فکری معلمان و شورای دانش‌آموزی، برنامه‌ای مربوط به درس‌ها و در عین حال نشاط‌آور را با نام «بهترین نوروز من» طرح‌ریزی کردیم. طی این برنامه، ۳۰ نوع فعالیت را در نظر گرفتیم که هر یک از دانش‌آموزان می‌توانستند پنج برنامه از آن‌ها را انتخاب و در نوروز انجام دهند. سعی کردیم این فعالیت‌ها در راستای درس‌ها و گروهی باشند. مثلاً در حوزه درس جغرافیا از دانش‌آموزان خواستیم با یکدیگر یک بازی شبیه اسم-فامیل انجام دهند، با این تفاوت که در بازی خود اسم کشور، شهر، رودخانه، جنگل و... را مدنظر داشته باشند.

برای درس حرفه‌وفن هم برنامه‌های عملی در نظر گرفتیم؛ مانند مصاحبه با صاحبان مشاغل گوناگون روستا. از آنجا که بیشتر افراد منطقه کشاورز بودند،

بسیاری از دانش‌آموزان درباره مراحل کشاورزی با پدران خود مصاحبه کردند و نتیجه را بعد از تعطیلات به کلاس آوردند. بقیه دانش‌آموزان هم با صاحبان مشاغل دیگر مصاحبه کردند تا دوستانشان را با مشاغل آشنا کنند.

در حوزه ادبیات هم قصه‌گویی را مدنظر قرار دادیم، به طوری که قرار شد مادران دانش‌آموزان قصه بگویند و بچه‌ها صدایشان را ضبط کنند تا بعد از نوروز همه بچه‌های کلاس به آن قصه‌ها گوش دهند.

درس تربیت بدنی را هم فراموش نکردیم. حتی برای آن هم تکلیفی در نظر گرفتیم. از بچه‌ها خواستیم در تعطیلات عید نوروز به اخبار ورزشی گوش دهند و چند خبر مهم آن را بنویسند. این کار مهارت‌های گوناگون از جمله گوش دادن، نوشتن و به حافظه سپردن را هم در بچه‌ها تقویت می‌کرد.

برای درسی مانند دین و زندگی هم از بچه‌ها خواستیم ناگفته‌ها و درد دل‌های خود با خداوند را بنویسند. به این ترتیب، ما با بسیاری از مشکلات و مسائل دانش‌آموزان هم آشنا شدیم.

علاوه بر این، فعالیت ریاضی را با عنوان «ریاضی فراموش نشود» به صورت اجباری تعیین کردیم. در این فعالیت، دانش‌آموزان باید از درس ریاضی چند سؤال طرح می‌کردند و به آن‌ها پاسخ می‌دادند.

این مدیر که به تازگی مدیریت دبیرستان حضرت زینب(س) را برعهده گرفته است، همسوسازی تکالیف با محیط زندگی دانش‌آموزان و امکانات آن‌ها را یکی از مهم‌ترین اهداف این طرح دانست و گفت: «مدرسه ما در منطقه‌ای روستایی با امکانات کم قرار داشت.

به همین دلیل، نمی‌توانستیم از آن‌ها بخواهیم از طریق اینترنت تحقیقی انجام دهند، بلکه باید تکالیفی را متناسب با محیط و امکانات دانش‌آموزان تعیین می‌کردیم. خوشبختانه این طرح نتیجه‌بخش هم بود؛ به طوری که بچه‌ها آن را با ذوق و شوق انجام می‌دادند و سال بعد چند هفته مانده به تعطیلات، سراغ تکالیف نوروزی را می‌گرفتند. به این ترتیب، هدف ما که حفظ رابطه دانش‌آموزان با درس در تعطیلات نوروزی بود محقق شد.»

طیبه امیدسالاری
مدیر مجتمع شهید پروین روحی
شهرستان ابرکوه استان یزد
دارای ۲۷ سال سابقه خدمت در
آموزش و پرورش
دارای ۲۳ سال سابقه مدیریت

مذهبی با انتقال تجربیات میان والدین حل شد. در واقع می‌توان گفت، اولیا برای رفع مشکلاتشان هم‌فکری کردند. از سوی دیگر، از وجود والدین در برنامه‌هایی مانند صبحگاه هم استفاده کردیم. به این ترتیب، والدین داوطلب هر چند وقت یک بار مسئولیت برگزاری صبحگاه را برعهده می‌گرفتند و در دیگر فعالیت‌های مدرسه هم مشارکت می‌کردند.

امیدسالاری دربارهٔ ایجاد صندوق «پرسش از شما، پاسخ از ما» در راستای پاسخگویی به مشکلات و مسائل والدین هم گفت: «برای والدینی که نمی‌توانند یا نمی‌خواهند مشکلاتشان را در جلسات مطرح کنند، صندوقی به نام «پرسش از شما، پاسخ از ما» ایجاد کردیم. بسیاری از والدین مشکلات رفتاری یا تحصیلی فرزندان و خانواده‌شان را می‌نوشتند و به صندوق می‌انداختند. ما هم در فاصله‌های زمانی معین پرسش‌ها را بعد از گروه‌بندی موضوعی تحویل مشاور حوزهٔ مربوطه می‌دادیم تا پاسخ را در جمع ارائه کند.

البته همهٔ این طرح‌ها مجموع هم‌فکری‌های ما با اولیاست. ما هر ۴۰ روز یک‌بار جلسهٔ هم‌اندیشی با اولیا را برگزار می‌کنیم تا مشکلات مدرسه را از زبان آن‌ها بشنویم و از پیشنهاداتشان بهره‌مند شویم. با همین روش توانستیم در زمینهٔ رفع ضعف‌ها و کمبودهای آموزشی و تربیتی مدرسه قدم‌های مثبتی برداریم، به طوری که سال گذشته مشکلات اخلاقی و تربیتی دانش‌آموزان بسیار کاهش یافت و دانش‌آموزان پایه‌های چهارم و پنجم هم در آزمون‌های منطقه‌ای رتبهٔ نخست را به‌دست آوردند.»

این مدیر در آخر با تأکید بر اینکه در اجرای این طرح، **مؤگان قیومی**، مدیر دبستان ۱۵ خرداد (زیرمجموعهٔ مجتمع شهید پروین روحی) همیار و همراه او بوده است گفت: «مدیریت آمیزه‌ای از دانش، هنر و تجربه است. یکی از اقدامات مؤثر برای افزایش اثر بخشی در مدرسه، هماهنگی و تلاش بیشتر بین کارکنان و اولیا به منظور دریافت بازخورد برنامه‌ها و فعالیت‌های انجام شده، مشارکت مستقیم و غیرمستقیم اولیا، نظارت بر حسن اجرای فعالیت‌ها و آگاهی از انتقادات و پیشنهادهای و نظرات آن‌هاست.»

رفع مشکلات با مشارکت اولیا در مدرسه

طیبه امیدسالاری، مدیر مجتمع شهید پروین روحی، معتقد است: اولیا شریک آموزش هستند و به همین دلیل باید زمینه‌های مشارکت هر چه بیشتر آن‌ها در مدرسه‌ها فراهم شود. از این رو، در مجتمعی که او مدیریت آن را برعهده دارد - و شامل دو مدرسه ابتدایی **۱۵ خرداد** و راهنمایی **شهید روحی** می‌شود - طرحی را به همین منظور اجرا کرده است. او دربارهٔ جزئیات طرح خود در گفت‌وگو با **رشد مدیریت مدرسه** چنین گفته است:

«در آموزش و پرورش هیچ فعالیتی بدون حمایت و هماهنگی خانه و مدرسه به نتیجهٔ مثبت نخواهد رسید. در واقع، یکی از راه‌های رسیدن به نقطهٔ مطلوب همسوسازی اهداف و روش‌های تربیتی و آموزشی خانواده و مدرسه است که با مشارکت هر چه بیشتر والدین در امور مدرسه امکان‌پذیر است. به این منظور، طرحی را به‌عنوان ارتباط بیشتر بین خانه و مدرسه برنامه‌ریزی و اجرا کردیم. شرکت اولیا در جلسات شوراها، جلسات آموزش خانواده، خدمات مشاوره‌ای آموزشگاه و برنامه‌های مناسبی، بخش‌هایی از این طرح هستند. در گام نخست این طرح، اولیای دانش‌آموزان را از لحاظ تحصیلات و توانایی‌ها گروه‌بندی کردیم تا از همکاری هر کدام در زمان و در برنامهٔ مناسب بهره‌برداریم. مثلاً از اولیای فرهنگی در کلاس‌های فوق برنامه استفاده کردیم. یا در هفتهٔ کتاب و کتابخوانی از اولیایی که در ادارهٔ ارشاد فعالیت داشتند برای تهیهٔ کتاب و برگزاری مسابقهٔ کتابخوانی کمک گرفتیم. همچنین، در حوزهٔ احکام از کمک آن گروه از اولیا که تحصیلات و فعالیت‌هایی در این زمینه داشتند بهره‌مند شدیم. علاوه بر این، از والدینی که از سطح تحصیلات بالاتر و تجربهٔ بیشتری برخوردار بودند خواستیم تا به بقیهٔ اولیا در زمینه‌های گوناگون یاری برسانند. به این ترتیب، اولیا می‌توانستند دو روز در هفته در مدرسه حضور داشته باشند و با این والدین مشکلات آموزشی و تربیتی فرزندان خود را در میان بگذارند و چاره‌جویی کنند. بسیاری از مسائل مانند پرخشگری دانش‌آموزان، گریز از مطالعه و کتاب و بی‌توجهی به فعالیت‌های